

Door Jan de Waard

Wat doen we met de vuile was?

Inleiding

Geachte medewerkers,

Ons bedrijf komt de laatste tijd helaas nogal negatief in het nieuws. Sommigen van jullie maken zich blijkbaar schuldig aan het [1] van de vuile was! Daarmee [2] jullie de plank behoorlijk mis! Het wordt dus tijd dat we hier paal en perk aan [3].

Ik weet dat één dader inmiddels zijn biezen heeft [4]. Als nog meer van jullie de plaat willen [5], heb ik daar geen enkele moeite mee. Sterker nog, dan [6] ik de vlag uit. Vanaf nu [7] we het roer om, zodat we weer met een schone lei kunnen [8]. Hopelijk willen jullie daar allemaal jullie steentje aan [9].

Niveau

Deze lesbrief is geschikt voor vmbo-t leerjaar 3 en 4 en vmbo-k leerjaar 4.

Uitleg

Deze lesbrief gaat over uitdrukkingen waarin werkwoorden gekoppeld zijn aan zelfstandige naamwoorden.

Opzet van de lesbrief

Je leert wat de betekenis is van uitdrukkingen waarin werkwoorden gekoppeld zijn aan zelfstandige naamwoorden en hoe je ze gebruikt. Als extraatje bekijk je werkwoorden die heten naar het voorwerp waarmee ze uitgevoerd worden.

Opdracht 1

- a** In de inleiding ontbreken negen werkwoorden. Die werkwoorden zijn allemaal onderdeel van een uitdrukking. Omdat het andere deel van de uitdrukking er wel staat, kun je het werkwoord achterhalen. Welke negen werkwoorden ontbreken? Schrijf ze op.

Tip: Om een uitdrukking in een woordenboek of op internet op te zoeken, gebruik je het belangrijkste zelfstandige naamwoord als zoekwoord, bijvoorbeeld: **(vuile) was**.

- b** Kies vijf van de negen uitdrukkingen uit de inleiding en zet de betekenis erachter.

Doe het zo

de vuile was buiten hangen: Aan anderen vertellen wat er bij jullie allemaal mis is.

Opdracht 2

- a** Hieronder staan twee rijtjes woorden: de zelfstandige naamwoorden **1** t/m **13**, soms met een bijvoeglijk naamwoord erbij, en de werkwoorden **A** t/m **M**. De werkwoorden staan door elkaar, dus jij zoekt uit wat de juiste combinatie is. Schrijf het zo op: bijvoorbeeld **1 - A** (maar deze combinatie is dus niet goed!).

1	het onderspit	A	toeknijpen
2	zoete broodjes	B	uithangen
3	je hielen	C	nemen
4	bakzeil	D	ruiken
5	een graantje	E	uitsteken
6	de stoute schoenen	F	slaan
7	een uiltje	G	knappen
8	lont	H	halen
9	een oogje	I	delven
10	je nek	J	meepikken
11	de beest	K	bakken
12	een flater	L	aantrekken
13	het voortouw	M	lichten

- b** Kies uit het rijtje in vraag **2a** de vijf uitdrukkingen die je het leukst vindt, schrijf ze op en zet de betekenis erachter.

Opdracht 3

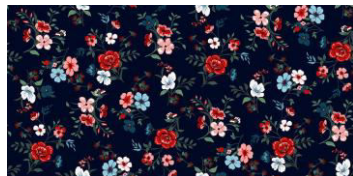
- a** Bekijk de voorwerpen **1** t/m **8**. Wat zie je? Als je er een werkwoord achter zet, ontstaat er een uitdrukking. Bedenk welke uitdrukking wordt bedoeld. De eerste is een voorbeeld.

2

3

4

5

6

7

8

- b** Kies uit de uitdrukkingen in vraag **3a** drie uitdrukkingen die je het leukst vindt en maak daarmee een zin waarin je die uitdrukking op de juiste manier gebruikt. Bijvoorbeeld met de plank in het voorbeeld: **Met die opmerking sloeg hij de plank volledig mis.**

Opdracht 4

Schrijf een brief of een kort verhaaltje waarin je minstens vijf van de uitdrukkingen uit deze lesbrief op de juiste manier gebruikt. Lees de inleiding nog een keer als voorbeeld.

Opdracht 5

- a** In deze lesbrief komen drie uitdrukkingen voor die alle drie hetzelfde betekenen, namelijk: **ervandoor gaan**. Welke drie zijn dat?
- b** Weet je nog meer uitdrukkingen met die betekenis? Je mag ze opzoeken. Dat doe je door van een van die uitdrukkingen synoniemen te zoeken op internet.

Opdracht 6 Extraatje

Sommige werkwoorden heten naar het voorwerp waarmee je ze uitvoert. Klinkt dat ingewikkeld? Dit is een simpel voorbeeld: **Zagen doe je met een zaag**.

- a** Welke werkwoorden kun je maken van de volgende voorwerpen? Schrijf het op zoals in het voorbeeld van de zaag.

1**2****3****4****5**

6

7

8

9

- b** Kun jij nog minimaal vijf voorwerpen met bijbehorende werkwoorden bedenken? Zoek vooral in de categorieën uit vraag **6a**, dus: geluid maken, jezelf verzorgen, klussen, jezelf voortbewegen, sporten en schoonmaken. Schrijf ze op.
- c** Maak met de voorwerpen die je hebt gevonden in vraag **6b** net zo'n opdracht als in vraag **6a** en laat die oplossen door een klasgenoot.